

Успіхи виховної діяльності пов'язані насамперед із тим, наскільки володіє педагог уміннями розвивати та підтримувати пізнавальні інтереси дітей, створювати атмосферу творчості, групової відповідальності [16, с. 79].

Характер педагогічної діяльності постійно ставить педагога в комунікативні ситуації, передбачаючи прояву якостей, що сприяють ефективній міжособистісній взаємодії. До таких якостей можна віднести емпатію, рефлексію, гнучкість, товариськість, здатність до співробітництва.

Саме ці якості стимулюють стан емоційного комфорту, інтелектуальної активності, творчого пошуку. Водночас ці якості становлять гуманістичний потенціал педагога й сприяють всебічному гармонійному розвитку особистості кожної дитини, забезпечуючи доцільність та ефективність педагогічної взаємодії, підвищення якості освітнього процесу, формування громадянськості й патріотизму в молодого покоління – основної мети сучасного дошкільного закладу, який виконує соціальне замовлення суспільства [17, с. 170].

ЛІТЕРАТУРА

1. Байдина Е. А. Міні-музей в ДНЗ як засіб патріотичного виховання» // Довідник старшого вихователя. – 2013. – № 2. – 237 с.
2. Білан О. І. Екологічне виховання дітей дошкільного віку. – Львів : Проман, 2006. – 71 с.
3. Бусленко В. Організація еколого-оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі // Дитячий садок. – № 5. – 2004. – 23 с.
4. Воронович В. М. Управління навчально-виховним процесом засобами музейної педагогіки / В. М. Воронович. – № 12. – 2007. – С. 10-15.
5. Висоцька Є. «Я землі цієї паросток зелений...» // Дошкільне виховання. – № 8. – 2011. – 320 с.

Яворська Тетяна Євгенівна,
*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту
(Житомирський державний університет імені Івана Франка).*

ВИКОРИСТАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*«У грі розкривається перед дітьми світ, розкриваються
творчі можливості особистості», – говорив великий український
педагог В. Сухомлинський («Серце віддаю дітям», т. 3, с. 95).*

Постановка проблеми. Сьогодні формування Нової української школи вимагає нових підходів до проведення уроків фізичної культури, перебудови не тільки процесу фізичного виховання, а й загалом способу життя кожної людини. З огляду на те, що в навчальних закладах учні тривалий час малорухомі й ведуть неактивний спосіб життя, деякі органи й системи життєдіяльності втрачають здатність правильно функціонувати. Дослідження провідних науковців доводять те, що 85% часу школярі проводять у сидячому положенні, що веде до порушення обміну речовин, діяльності серцево-судинної, дихальної систем та опорно-рухового апарату тощо.

З раннього дитинства кожна дитина має бути переконана в необхідності ведення здорового способу життя, прагнути бути фізично здоровою та гармонійно розвиненою, а батьки, учителі, вихователі мають піклуватися про фізичний розвиток дітей та всіма методами заохочувати їх до рухів. Чим більше дитина рухається, тим краще росте та розвивається її організм як у фізичному, так і моральному аспекті. Отже, проблема сьогодення – низька рухова активність. У контексті становлення нової української школи все більшої актуальності набирає навчання в русі. Тому вважаємо, що найкращими «ліками» для дітей від рухового «голоду» є рухливі ігри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагоги всіх часів відзначали гармонійний вплив рухливих ігор на формування фізичних, розумових і морально-вольових якостей. Зокрема, основоположник теорії фізичного виховання П. Лесгафт стверджував, що гра – це засіб, у якому діти проявляють свою самостійність під час розподілу ролей і дій у процесі гри. К. Ушинський та В. Сухомлинський указували на важливу роль гри у всебічному розвитку дитини, розглядаючи її як основний вид фізичної та розумової діяльності [1, с. 5]. С. Сембрат досліджував ігрове спрямування фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку. О. Міщенко вивчав рухливі ігри в навчальному процесі молодших школярів. О. Кругляк розробив методичні рекомендації щодо рухливих ігор та естафет у школі. Н. Карачевська представила моделювання навчально-ігрового середовища на уроках фізичної культури в початковій школі. З. Діхтяренко опрацював проблему формування наполегливості молодших школярів засобами рухливих ігор у позакласній роботі. Г. Безверхня, А. Семенов, М. Килимистий, Р. Маслюк запропонували основні аспекти організації та методики проведення рухливих ігор для учнів 1–11 класів [1].

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати використання рухливих ігор на уроках фізичної культури в контексті становлення нової української школи.

Результати дослідження. У контексті становлення нової української школи уроки фізичної культури мають бути цікавими, веселими, захопливими. Саме рухливі ігри сприяють цій меті. За словами Міністра освіти і науки України Лілії Гриневич, на уроках фізичної культури перевага повинна надаватися оздоровчій гімнастиці, релаксації та рухливим іграм.

Рухливу гру багато авторів визначають як один з основних засобів і методів фізичного виховання, що використовується переважно на етапі закріплення та вдосконалення рухових навичок.

На нашу думку, рухлива гра – це свідома, емоційна, ініціативна та активна рухова діяльність дітей. Це зміст життя дитини, її творча діяльність, потрібна для її розвитку. У грі дитина вчиться думати, працювати, творити, спостерігати, успішно діяти, набувати досвід у різних ігрових ситуаціях і критично оцінювати те, що діється навколо неї.

Цінність рухливої гри полягає в тому, що вона викликає позитивні емоції, почуття задоволення, життєрадісність, активність, позитивно впливає на фізичний і психічний розвиток дитини, сприяє збагаченню рухового досвіду дитини. Крім того, у грі формуються такі якості дитини, як сміливість, кмітливість, наполегливість, стриманість, організованість, розвиваються фізичні якості дитини (сила, спритність, швидкість, витривалість і гнучкість).

Рухливими іграми можна займатися в будь-яку пору року. Рухливі ігри за змістом і формою є простими й доступними дітям різних вікових груп. В іграх можуть брати участь від однієї дитини до цілої групи, грати можна як із дорослими, так і без їхньої участі. Рухливі ігри не потребують спеціальної підготовки, правила можуть змінювати самі учасники гри.

Слід відзначити, що в процесі гри учасник сам регулює фізичне навантаження відповідно до своїх можливостей, що дуже важливо для здоров'я.

Кожна рухлива гра, яку педагог обирає для фізичного виховання дітей, повинна сприяти розвитку освітніх, виховних та оздоровчих завдань.

Оздоровчі завдання: рухливі ігри покращують діяльність дихальної, серцево-судинної системи, збільшують рухливість суглобів і міцність зв'язок, стимулюють обмінні процеси, позитивно впливають на нервову систему, зміцнюють здоров'я, підвищують опірність організму; формують правильну поставу; покращують фізичний розвиток; підвищують рівень фізичної підготовленості дітей; підвищують працездатність. Великий оздоровчий ефект має проведення ігор на свіжому повітрі незалежно від пори року.

Освітні завдання: рухливі ігри формують життєво необхідні уміння й навички; удосконалюють набуті рухові вміння й навички з ходьби, бігу, стрибків, метання, лазіння, подолання перешкод, координації рухів, плавання тощо; розвивають фізичні якості: швидкість, силу, спритність, гнучкість і витривалість, а також розвивається стрибучість, влучність, точність, рівновага, швидкість реакції; впливають на розумовий розвиток (змушують мислити найбільш економічно, контролювати свої емоції, миттєво реагувати на дії суперників і партнерів, розвивають внутрішню мову й логіку); дають основи знань із фізичної культури та спорту, валеології, народознавства, історії рідного краю тощо.

Виховні завдання: рухливі ігри виховують моральні та вольові якості учнів, а саме правила ігор регулюють поведінку гравців, сприяють вихованню взаємодопомоги, чесності, колективізму, дисциплінованості, відповідальності, витримки, уміння долати труднощі, цілеспрямованості, сміливості, рішучості тощо. Під час гри формуються норми поведінки учнів, навички культури,

виховуються організаторські здібності, любов до рідного краю, звичаїв і традицій українського народу, любов до щоденних і систематичних занять фізичними вправами.

Рухливі ігри в початкових класах повинні бути на кожному уроці. Загальна тривалість гри повинна бути невеликою. Характерною особливістю учнів молодших класів є їхня велика рухова активність. Але діти швидко втомлюються від одноманітних рухів і статичних положень, хоч здатні до тривалої гри при частій зміні різноманітних рухів. Якщо гра не відповідає можливостям учнів, вона перестає цікавити дітей.

З дітьми молодших класів проводять переважно сюжетні ігри, де немає розподілу на групи, команди. Рухові дії в цих іграх побудовані на наслідуванні тварин і птахів. Але й у цьому віці дітям цікаві й доступні нескладні ігри з елементами змагань, де гравці поділяються на кілька команд («День і ніч», «До своїх прапорців»).

Рухливі ігри в 5-8-х класах стають значно складнішими за ігри молодших школярів. Кількість ігор на уроці стає меншою. Використовуються ігри не на всіх уроках. Як правило, їх організують в основній частині уроку. У програмі з фізичної культури 9-11-х класів рухливих ігор немає. Проте на уроках можна використовувати ігри, пройдені в попередніх класах.

Важливо, щоб рухливі ігри на уроці поєднувалися з іншими вправами. У підготовчій частині уроку доцільно використовувати ігри, спрямовані на розвиток уваги, швидкої реакції, орієнтування. Вони не повинні бути тривалими, бо можуть перешкодити засвоєнню матеріалу основної частини уроку. Для основної частини уроку добирають ігри, які сприяють закріпленню й удосконаленню програмного матеріалу. Використання ігор, як правило, у кінці основної частини допомагає знизити навантаження, зберегти в учнів приємне враження від уроку й підготувати їх до наступних занять.

Схема побудови заняття змінюється залежно від поставленого завдання, складу учнів та умов, за яких проводяться рухливі ігри. Педагогічна ефективність гри залежить від організаторських здібностей учителя, його вміння дохідливо й цікаво пояснити гру, вміло керувати її процесом, бути об'єктивним та уважним в оцінці ігрових дій дітей.

Висновки. Становлення нової української школи потребує інших засобів та методів виховання, створення нових підходів до навчання учнів. Щоб дитина успішно оволодівала знаннями, уміннями, навичками, її треба зацікавити. Фізичне виховання учнів – необхідна умова нормального розвитку всього організму. Рухливі ігри є загальнодоступними й універсальними засобами фізичного та морального виховання дітей. Активна рухова діяльність ігрового характеру та позитивні емоції підсилюють усі фізіологічні та психологічні процеси в організмі, покращують роботу всіх органів і систем, розвивають фізичні якості, удосконалюють рухові вміння й навички. Методично правильно побудований урок із застосуванням рухливих ігор дасть змогу з великою ефективністю розв'язувати освітні, оздоровчі та виховні завдання в системі фізичного виховання учнів у контексті становлення нової української школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безверхня Г. В. Рухливі ігри : з методикою викладання : навч. посібник / Г. В. Безверхня, А. А. Семенов, М. М. Килимистий, Р. В. Маслюк – Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. – 104 с.
2. Ламкова О. І. Рухливі ігри та естафети / О. І. Ламкова, С. В. Дорофієва. – Х. : Ранок, 2009. – 128 с.
3. Хлопотнова О. В. Роль рухливих ігор у зміцненні здоров'я дітей молодшого шкільного віку / О. В. Хлопотнова, Т. Є. Яворська // Студентська спортивна наука – 2014 : збірник наукових праць IV студентської науково-практичної конференції. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 168–169.
4. Шевченко О. В. Рухливі ігри та забави. Навчально-методичний посібник для студентів факультетів фізичного виховання / Олег Вікторович Шевченко. – Кіровоград : РВВ КДГТУ імені Володимира Винниченка, 2005. – 108 с.
5. Яворська Т. Є. Рухова активність як складова гармонійного розвитку дитини молодшого шкільного віку в навчально-виховному процесі / Т. Є. Яворська // Підготовка педагогів до впровадження державних стандартів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Наумчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 552–555.

Якименко Світлана Іванівна,
доктор філософії в галузі освіти,
професор, завідувач кафедри початкової освіти
(Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського).

ІНТЕГРОВАНА ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНА ТЕХНОЛОГІЯ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Правовим підґрунтям розвитку та функціонування дошкільної й початкової освіти в Україні є документи, прийняті міжнародними організаціями (міжнародна Конвенція про права дитини, Декларація прав дитини), Концепція Нової української школи, Державний стандарт, а також закон України про освіту. Для інтегрованої технології неперервної освіти особливо важливі такі положення цих документів: конституційне право кожної дитини як члена суспільства на охорону життя і здоров'я, одержання освіти, гуманістичної за своїм характером; бережливе ставлення до індивідуальності кожної дитини; адекватність системи освіти до рівня особливостей розвитку та підготовки дітей до школи.

Реформа Нової української школи призвела до серйозних змін у системі початкової освіти, які торкнулися як організаційної, так і змістовної складової ЗОШ I ступеня.

Система дошкільної освіти становить гнучку, багатофункціональну мережу дошкільних освітніх установ ДНЗ, які надають широкий спектр освітніх послуг з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини, потреб сім'ї й суспільства загалом. Усе більшого поширення набуває варіативність програм, навчальних планів, що значно збагачує зміст як дошкільної, так і початкової освіти. Намітилася відмова від жорстко регламентованих форм